

Fredagen den 17 januari

Kl. 15.00

Fredagen den
17 januari 1975

§ 1 Herr talmannen meddelade att till kammaren inkommit läkarintyg för herr *Eriksson* i Arvika, som var sjukskriven ytterligare under tiden den 20–26 januari.

Erforderlig ledighet beviljades.

Herr talmannen anmälde att herr *Olsson* i Kil även under denna tid skulle tjänstgöra som ersättare för herr *Eriksson* i Arvika.

§ 2 Föredrogs och hänvisades

Motioner

Nr 125–130 till konstitutionsutskottet

Nr 131–135 till skatteutskottet

Nr 136–141 till justitieutskottet

Nr 142–144 till lagutskottet

Nr 145 till utrikesutskottet

Nr 146 och 147 till försvarsutskottet

Nr 148 och 149 till socialförsäkringsutskottet

Nr 150 till socialutskottet

Nr 151 till inrikesutskottet

Nr 152–155 till socialutskottet

Nr 156 till kulturutskottet

Nr 157–160 till utbildningsutskottet

Nr 161 till kulturutskottet

Nr 162–165 till utbildningsutskottet

Nr 166–173 till trafikutskottet

Nr 174 till jordbruksutskottet

Nr 175–179 till näringsutskottet

Nr 180–188 till inrikesutskottet

Nr 189 till trafikutskottet

Nr 190 till civilutskottet

§ 3 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningen nr 15.

§ 4 Herr talmannen meddelade att propositionerna nr 1 och 2 skulle sättas sist på föredragningslistan för nästkommande sammanträde.

§ 5 Anmäldes och bordlades

Motioner

Nr 191 av herr *Wachtmeister* i Staffanstorp om en utvärdering av 1974

års temporära sänkning av mervärdesskatten

- Nr 192 av herr *Helén m. fl.* angående skattepolitiken
- Nr 193 av herrar *Jonasson* och *Norrby* om vidgad rätt till insättning på skogskonto
- Nr 194 av herr *Josefson m. fl.* om skattelättnader för jordbruk
- Nr 195 av fru *Karlsson* och fru *Ekelund* om vidgad rätt för kommun att bestämma om hundskatt
- Nr 196 av herr *Molin* och *Bengtsson* i Göteborg om rätt för handikappade att vid inkomstbeskattningen göra avdrag för vissa kostnader
- Nr 197 av herrar *Wachtmeister* i Staffanstorp och *Lothigius* om ändrade skattebestämmelser för förvärvad rotpost
- Nr 198 av herr *Wachtmeister* i Staffanstorp *m. fl.* om höjning av det skattefria beloppet vid gåvobeskattningen
- Nr 199 av fru *Fränkel* om åtgärder mot butikssnatteri
- Nr 200 av herrar *Fridolfsson* och *Nördgren* om lagstiftning rörande ekonomiskt förtal
- Nr 201 av herr *Svensson* i Malmö *m. fl.* angående vårdsnaden av barn utom äktenskapet
- Nr 202 av herr *Nilsson* i Agnäs *m. fl.* om rätt till resekostnadsersättning vid sjukdom i vissa fall
- Nr 203 av fru *Nordlander m. fl.* om klassning av den s. k. sjukhussjukan som yrkessjukdom
- Nr 204 av fru *Hörnlund m. fl.* om vidgad rätt för utländska medborgare till bidragsförskott
- Nr 205 av fru *Ingvar-Svensson* och herr *Håkansson* i Rönneberga om överförande av apoteksverksamhet på landstingen
- Nr 206 av herr *Olsson* i Edane *m. fl.* om vidgad rätt till bilbidrag åt handikappade
- Nr 207 av fru *Troedsson m. fl.* angående statsbidrag till daghem, fritidshem och familjedaghem
- Nr 208 av fröken *Hörlén* och herr *Larsson* i Staffanstorp angående den uppsökande verksamheten inom vuxenutbildningen
- Nr 209 av fru *Mogård* och herr *Nyhage* om inrättande av en statlig konsulentorganisation för intellektuellt utvecklingshämmande skolelever
- Nr 210 av herrar *Strindberg* och *Nyhage* om försöksverksamhet med förkortad utbildning för fritidspedagoger och socialpedagoger
- Nr 211 av herr *Andersson* i Gamleby *m. fl.* angående ansvaret för underhåll av vägar i vissa kustområden
- Nr 212 av herr *Ericson* i Örebro *m. fl.* om ökad upprustning av vägar och järnvägar
- Nr 213 av herr *Gustafsson* i Stenkyrka angående Bromma flygplats
- Nr 214 av herr *Jonsson* i Mora *m. fl.* angående SJ:s pensionärsbiljetter
- Nr 215 av fru *Jonäng m. fl.* angående principerna för tillståndsgivning för fjärrbusstrafik
- Nr 216 av herrar *Wachtmeister* i Staffanstorp och *Nyhage* om slopande av bestämmelsen att cykel skall vara försedd med lykta även under dagtid

- Nr 217 av herr *Winberg m. fl.* om höjt anslag för utökning av SJ:s godsvagnsbestånd
- Nr 218 av herr *Winberg m. fl.* om vidgad rätt till transportstöd
- Nr 219 av herr *Wachtmeister* i Staffanstorp om viss översyn av bestämmelserna om utsäde
- Nr 220 av herr *Wikner m. fl.* om åtgärder mot kollisioner mellan motorfordon och älg
- Nr 221 av herr *Olsson* i Sundsvall *m. fl.* om statsbidrag till förvärv av butiksfastighet i glesbygd
- Nr 222 av herr *Fälldin m. fl.* angående regionalpolitiken
- Nr 223 av herr *Helén m. fl.* om lagstiftning mot könsdiskriminering
- Nr 224 av herr *Rämgård m. fl.* om statsbidrag för uppförande av kommunal industrifastighet i vissa fall
- Nr 225 av herrar *Henmark* och *Jonsson* i Alingsås om utbyggnad av hemkonsulentorganisationen

Nr 7

Fredagen den
17 januari 1975

Anmälan av interpellationer

§ 6 Anmälan av interpellationer

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 17 januari

Nr 16 av herr *Burenstam Linder* (m) till herr finansministern om betalningsbalansproblemen på grund av de höjda oljepriserna:

Den ekonomiska utvecklingen i industriländerna präglas i hög grad av den monetära oro och de stora betalningsbalansunderskott som de kraftiga oljeprishöjningarna orsakat. Att så är fallet understryks även i finansplanen.

För att detta läge skall kunna bemästras fordras genomgripande internationellt samarbete. Omfattande ansträngningar har gjorts för att ge innehåll åt ett sådant samarbete. Olika planer har framlagts. Vid betydelsefulla förhandlingar, som just hållits i Washington, har man beslutat att ytterligare utvidga de möjligheter IMF redan tidigare givits att bistå länder som drabbats av särskilda betalningsbalanssvårigheter på grund av oljeprishöjningarna. Vidare har i-landsgruppen – som utsatts för de största störningarna i det internationella betalningsväsendet – beslutat att inrätta en mycket stor fond, avsedd att möjliggöra en betalningsbalansutjämning inom gruppen. Sverige har deltagit i dessa olika förhandlingar. Det har rapporterats att vi uppenbarligen som enda i-land ej givit besked om att vi önskar delta i i-landsgruppens fond, och det trots de uppenbara betalningsbalansproblem som vi själva har att kämpa med.

Nr 7

Fredagen den
17 januari 1975

*Anmälan av
interpellationer*

Jag hemställer att till herr finansministern få rikta följande frågor:

1. Vill finansministern redogöra för de förhandlingar som just hållits i Washington?
2. Vilken ställning har regeringen intagit till att delta i den särskilda i-landsfonden för betalningsbalansutjämning?

den 16 januari

Nr 17 av herr *Wijkman* (m) till herr justitieministern om ADB-registrerade personuppgifter:

Riksdagen beslöt våren 1974 att uppdra åt statistiska centralbyrån att kartlägga levnadsförhållandena i samhället. Det huvudsakliga syftet med en statistik över levnadsförhållandena var att belysa fördelningen och utvecklingen av centrala s. k. välfärdskomponenter som ett underlag för samhällsdebatt och reformarbete. Den år 1974 beslutade undersökningen skulle i första hand inriktas på komponenterna hälsa, utbildning, sysselsättning, ekonomi och boende. Ingenting sades i beslutet om sättet för undersökningen.

SCB inkom under sommaren 1974 till datainspektionen med redogörelse för hur undersökningen skulle läggas upp. Därvid framgick att ca 12 000 personer skulle intervjuas och att materialet skulle databehandlas. Medverkan i undersökningen skulle vara frivillig.

De uppgifter som samlas in från de intervjuade är av utomordentligt känslig natur. Frågan är om någonsin tidigare så intrikata personuppgifter insamlats och ADB-registrerats i vårt land. Det var också med stor tvekan som datainspektionen gav SCB tillstånd att utföra ADB-behandlingen.

En rad villkor angavs för att ADB skulle få användas. Det kanske viktigaste rörde frågan hur länge registret skulle få finnas kvar med möjlighet till personidentifiering. Datainspektionen menade att materialet – så snart det sammanställts – skulle avidentifieras. Det innebär i princip att personnummer och namn tas bort ur registret. Därmed har man i praktiken omöjliggjort vidare identifiering. Mot detta besvarade sig bl. a. SCB.

Myndigheten hävdade att det var väsentligt att behålla individanknytningen för att senare eventuellt kunna göra uppföljande undersökningar. Vidare anförde SCB att materialet ej längre skulle vara sekretesskyddat om avidentifiering företogs. Regeringen valde att följa SCB:s linje. Materialet skall inte avidentifieras.

Den huvudsakliga argumentationen gick ut på att "möjligheterna att få fram tillfredsställande underlag för utformningen av den sociala utvecklingen i landet skulle minska om materialet avidentifierades". Dessutom stödde regeringen SCB i dess uppfattning att materialet skulle mista sin sekretess om personnummer och namn togs bort. Om detta är följande att säga:

Argumentet att integriteten skulle hotas om materialet avidentifierades

och därmed blev offentligt är synnerligen diskutabelt, för att inte säga felaktigt. Det förutsätter att den som vill identifiera viss person i undersökningen "bakvägen" måste försöka göra detta. Sannolikheten är dock utomordentligt liten att i materialet ingår så udda individer att detta är möjligt mer än i något enstaka fall. Denna rent hypotetiska risk måste ställas mot de stora vinster ur integritetssynpunkt som man gör genom att avpersonifiera materialet. Om det skulle komma på avvägar, så är det – bortsett från den tidigare nämnda hypotetiska risken – nämligen icke görligt att hänföra de känsliga uppgifterna till viss person.

Ytterligare aspekter är av intresse. Det faktum att en person i dag lämnar sitt samtycke till att medverka i undersökningen och således lämnar en mängd uppgifter om sig själv och sin familj, innebär inte att vederbörande om en viss tid – säg två tre år – är lika villig att figurera i registret. Registret är dessutom släktskapsrelaterat, vilket gör att ett mångdubbelt större antal personer berörs än de ca 12 000 som intervjuas. Vad vet vi om alla dessa individers inställning? Genom en avidentifiering elimineras denna typ av problem.

Det är över huvud taget nödvändigt att ingående diskutera hur omfattande personregistreringen med hjälp av ADB skall få vara inom myndigheterna, i vad gäller både statistiska ändamål och myndigheternas normala verksamhet. Av avgörande betydelse därvid är hur uppgifterna används, hur länge de lagras samt i vilken mån sekretesslagen är tillämplig. Men aldrig så goda sekretessregler är inte skydd nog. Material kan komma på avvägar och missbrukas. De politiska förhållandena kan förändras. Jag tänker bl. a. på risken för en icke demokratisk regim i landet. Beredskapsaspekterna är också centrala i detta sammanhang. Och sist men inte minst: Medborgarna känner i växande utsträckning oro inför att strängt personliga uppgifter lagras inom myndigheterna på ADB-medium, helt oavsett om uppgifterna är sekretessbelagda. Själva det förhållandet att myndigheterna samlar och lagrar omfattande personinformation upplevs som intrång i privatlivet.

Utvecklingen har givit en omfattande och snabb utbyggnad av offentliga ADB-system. Åtskilliga myndigheter – däribland SCB – lagrar ytterst känslig information om medborgarna på datamedium. Tendenser till koordinering och centralisering av systemen föreligger i flera sammanhang. Ett sådant fall gäller förslaget om ett centralt folkbokförings- och uppördssystem, något som riksdagen senare skall ta ställning till. Ett annat rör önskemålen från myndighetshåll att integrera studiemedelsregistret med riks försäkringsverkets omfattande system. Denna utveckling mot alltmer omfattande och centraliserade system inger allvarlig oro.

Mot bakgrund av vad som anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr justitieministern ställa följande frågor:

1. Anser herr statsrådet det försvarligt ur integritetssynpunkt att ytterst ömtåliga personuppgifter om stora grupper medborgare lagras på data-medium under lång tid utan att materialet avidentifieras?

Fredagen den
17 januari 1975

Anmälan av
interpellationer

2. Anser herr statsrådet att en utvidgning av sekretesskyddet för ADB-registrerade personuppgifter inom olika myndigheter är en tillräcklig åtgärd för att lösa integritetsproblemen i sammanhanget?

3. Hur ser herr statsrådet rent allmänt på en integrering av stora statliga persondatasystem, t. ex. studiemedelsregistret och riksförsäkringsverkets system?

den 17 januari

Nr 18 av herr *Lorentzon* (vpk) till herr arbetsmarknadsministern om sysselsättningsläget i Västernorrlands län:

”Trots krisen i Europa minskar arbetslösheten i Sverige”, löd de stora rubrikerna i landets tidningar för endast några dagar sedan. ”Samtidigt som arbetslösheten runt om i Västeuropa når nya toppar så fortsätter den att sjunka i Sverige”, utropades glädjestrålände. Regeringen gonade sig i de siffror som statistiska centralbyrån senast räknat fram. Antalet personer utan arbete hade minskat från 68 000 i november till 62 000 i december.

Självklart är det glädjande med sjunkande arbetslöshetssiffror då det gäller landet som helhet. Lika nedslående är det att det fortfarande finns områden som jämt och ständigt måste kämpa med stora sysselsättnings-svårigheter och där arbetslösheten är i stadigt stigande. Hit hör Västernorrland och framför allt Ådalen. Detta län, som tillhör de områden i landet där avflyttningen söderut varit särskilt markant under många år, måste ständigt kämpa med en besvärande arbetslöshet.

Enligt arbetsförmedlingarnas senaste räkning var antalet icke sysselsatta i länet 4 863 personer – en ökning med 400 sedan november, men mer än en fördubbling sedan september, då siffran var 2 321 personer.

Merst prekärt är läget i Ådalen och det inre Medelpad. I Ådalen går det 7 arbetslösa på varje ledig plats. I Sollefteå 10. I Ånge 30. I Ådalen är de icke sysselsattas antal 1 566, därav enbart i Sollefteå 789. I Ånge kommun 300.

Befolkningsantalet i Västernorrland utgör något över 3 % av landets invånarantal men måste dras med en arbetslöshet, som i november var över 7 % av samtliga i landet registrerade arbetslösa kassamedlemmar.

Den egentliga arbetslösheten är dock betydligt högre, då omkring 10 000 personer saknar fast anställning. Av dessa är 5 280 personer föremål för olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Även denna siffra är högre än för ett år sedan. De 1 000 lediga platser som står till förfogande innebär 10 personer på varje ledig plats. Härtill kommer den stora dolda arbetslösheten. Det gäller de många som inte söker sig till arbetsförmedlingarna, eftersom de anser det meningslöst att söka arbete då sysselsättning inte står att erhålla.

Denna ständigt stigande och i vissa fall katastrofala arbetslöshet skall ses mot bakgrunden av att Västernorrlands län fått vidkännas en om-

fattande befolkningsminskning, omkring 40 000 personer sedan år 1956. Under åren 1965–1970 försvann 10 000 arbetstillfällen.

Även om Västernorrland varit föremål för statsmakternas lokaliseringspolitiska insatser i form av lån och bidrag till industrier har ökning av arbetslösheten inte kunnat förhindras. De många miljonerna har i stor utsträckning satsats på företag som meddelat att de haft svårigheter att behålla de anställda. NCB i Ådalen har exempelvis erhållit 80 milj. kr. i stöd utan att det skapats några nya arbetstillfällen. Statsmakternas omskrutna lokaliseringspolitiska åtgärder i form av lån och bidrag till företagen har för Västernorrlands del visat sig inte hålla måttet.

Vad länet behöver är arbetskraftsintensiva arbetsplatser. För att komma upp i samma yrkesverksamhetsgrad som riksgenomsnittet behövs ett omedelbart tillskott av 8 000 *nya* arbetstillfällen. Den dominerande industrin i Västernorrland – skogsindustrin – höjer stadigt sin produktion, men följderna blir en ständig utslagning av arbetskraft. Den kemiska industrin efterfrågar inte arbetskraft i samma takt som produktionen ökar.

Allt det myckna talet om att en expansion av den offentliga sektorn skall lösa sysselsättningsfrågan i landet gäller dock inte Västernorrland och Ådalen. Ansvar för arbetslöshetsläget i Västernorrland kan – trots att ledande i länsstyrelse, landsting och kommuner tidigare under åren ställt sig välvilliga till regeringens utflyttningskrav – inte övervältras på kommunerna och landstinget. Inom vårdsektorn exempelvis finns ett stort överskott på arbetssökande. Arbetslösheten ökar inte minst bland ungdom och kvinnor.

Det måste bli statens uppgift att klara sysselsättningen i Västernorrlands län, genom statliga arbetskraftsintensiva industrier. Detta län har under årtionden fått stå till förfogande med arbetskraft för industrierna söderut, med regeringens fulla gillande och aktiva medverkan. Västernorrland kan inte även i fortsättningen behandlas på ett så styvmoderligt sätt som hittills varit fallet.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr arbetsmarknadsministern ställa följande fråga:

Hur bedömer statsrådet sysselsättningsläget i Västernorrlands län, och har regeringen någon utarbetad plan över omedelbara såväl som långsiktiga åtgärder för att komma till rätta med den besvärande arbetslösheten i detta län?

§ 7 Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 17 januari

Nr 35 av herr *Nordin* (c) till herr arbetsmarknadsministern om lagerstöd för sågverksindustrin:

Nr 7

Fredagen den
17 januari 1975

*Meddelande om
fråga*

Nr 7

Fredagen den
17 januari 1975

*Meddelande om
fråga*

Sedan några månader lider den svenska sågverksindustrin av stora exportsvårigheter. Ekonomiseringen av lagerhållningen har tvingat fram betydande permitteringar. Mot bakgrund av det anförda vill jag fråga herr arbetsmarknadsministern:

Är statsrådet beredd att under våren 1975 framlägga förslag till lagerstöd för sågverksindustrin för att därmed kunna upprätthålla sysselsättningen i branschen?

§ 8 Kammaren åtskildes kl. 15.03.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert